

**Голові
спеціалізованої вченої ради Д 26.891.02
в Інституті підготовки кадрів
державної служби зайнятості України
д.держ.упр., професору
Р.В. Войтович**

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата наук з державного управління, полковника
Збройних Сил України Савки Івана Івановича
на дисертаційну роботу Паутова Вадима Олексійовича на тему: «Протидія
корупції як структурна складова національної безпеки України», поданої до
захисту до спеціалізованої вченої ради Д 26.891.02
на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за
спеціальністю 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та
охорони громадського порядку

Актуальність теми дисертації, зв'язок із науковими програмами, темами. Державна політика національної безпеки України формується і реалізується за умов, коли в сучасному світі нівелюється різниця між внутрішніми та зовнішніми аспектами безпеки, зростає вага несилових (політичних, економічних, соціальних, енергетичних, екологічних, інформаційних тощо) складових її забезпечення. Варто зазначити, що вказане твердження можливо застосувати по відношенню до суспільно-політичної ситуації, яка склалась останнім часом в Україні лише на половину, оскільки на сьогодні застосування силового тиску з боку окремих держав, у тому числі із застосуванням воєнної сили на світовій арені, дедалі частішає. Немає сумніву, що проблемні питання, які постають перед Україною сьогодні, стали наслідком минулої невваженої не лише зовнішньої, але й внутрішньої антикорупційної політики в країні. Дійсно, сьогодні дуже важко провести межу між зовнішніми та внутрішніми загрозами, особливо, що стосується подолання корупції, яка є супутником поширення організованої злочинності, а остання, і це не викликає сумнівів, носить транснаціональний характер. Аналіз змісту чинного антикорупційного законодавства, положень законів України та указів Президента України у сфері забезпечення національної безпеки вказує на те, що корупція та організована злочинність віднесені до реальних і потенційних загроз національним інтересам.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність. Структура дисертаційної роботи характеризується логічністю та послідовністю, обумовлена завданнями та підпорядкована меті дослідження. Мета дослідження, яку окреслив здобувач, логічно відображає суть роботи та полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні протидії корупції, як структурної складової національної безпеки України та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення діяльності органів влади у даній сфері.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи інституційного забезпечення національної безпеки органами протидії корупції» з'ясовано сутність та зміст основних понять у сфері протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки та охарактеризовано концептуальні основи формування системи забезпечення національної безпеки; визначено роль органів протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки. У другому розділі «Аналіз та оцінка сучасного стану протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки України» проаналізовано нормативно-правовий аспект протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки України; здійснено аналіз сучасного стану протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки України та окреслено проблеми функціонування органів протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки України. У третьому розділі «Шляхи удосконалення діяльності органів протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки України» запропоновано шляхи впровадження провідного зарубіжного досвіду діяльності органів протидії корупції в Україні; окреслено перспективи оптимізації діяльності органів протидії корупції у контексті розвитку постіндустріального суспільства; запропоновано напрями удосконалення інституційного забезпечення протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки України.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні особливостей державного управління органів протидії корупції, як структурної складової національної безпеки України та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення діяльності органів влади у даній сфері. Разом із тим, конкретизовано, що уперше запропоновано модель інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності інститутів протидії корупції у контексті забезпечення національної безпеки, яка передбачає виконання наступних етапів: формування інформаційного простору для реалізації державної політики протидії корупції; формування інтегрованої бази даних; створення централізованого сховища інформації на базі CASE- та GRID-технологій. При цьому, комплексна інформаційна система потребує розробки: 1) автоматизованих банків даних, що дають змогу накопичувати, шукати та використовувати необхідну інформацію, щоб проводити повноцінний аналіз; 2) автоматизованих систем обліку документообігу із подальшою систематизацією, зберіганням та накопиченням; 3) систем нормативного забезпечення роботи держорганів, суб'єктів господарювання і загальноправових інформаційних систем; 4) автоматизованих систем підтримки рішень управлінського характеру; 5) спеціалізованих програм пошуку необхідних відомостей; 6) механізму передавання даних;

Крім того, удосконалено перелік основних чинників, які сприяють появі і розповсюдженню корупційних явищ та представлені: історичними передумовами ставлення до корупції; невисокою моральністю окремих суспільних прошарків; перехідним типом економічної системи держави; мінливістю політичного середовища, яке призводить до протиправного

збагачення окремих громадян; недосконалою законодавчою базою в галузі протидії корупції; недосконалістю методології вияву злочинів, які мають корупційний підтекст. Також автором здійснено систематизацію основних напрямів протидії корупції у контексті постіндустріального розвитку суспільства, для чого необхідно: проводити постійний системний аналіз та багатовимірно комплексно оцінювати причини й умови, що позначаються на діяльності корупціонерів; виявляти корупціонерів, викривати їхні злочинні зв'язки, механізм та обсяги злочинних дій, контролювати їх з ціллю ліквідації; запровадити кримінологічну експертизу проектів нормативно-правових актів з ціллю виявляти в них положення, виконання яких може спричиняти поширення корупції або погіршувати результативність заходів щодо протидії цьому явищу; проводити наукові дослідження, моніторинг, аналіз того, наскільки ефективними є законодавство і заходи, що проводять державні органи у сфері протидії корупції; враховувати міжнародні стандарти щодо того, як мають збиратися та оброблятися дані, пов'язані із корупційними злочинами; удосконалити систему спостереження за криміногенною ситуацією щодо дій корупціонерів у країні загалом і на регіональному рівні; виявляти чинники, що спричиняють криміналізацію, зростання прихованої злочинності; формувати громадську думку з ціллю ефективного реалізації державної політики у сфері протидії корупції; надавати ЗМІ відомості з метою об'єктивного інформування громадян стосовно проблем протидії корупції; створювати умови для того, щоб громадські організації брали участь у виявленні та поширенні відомостей щодо корупційних діянь у межах міжвідомчої та міждержавної взаємодії.

Автором здійснено аналіз передумов явища корупції в країні, серед яких варто виділити: недосконалість чинної нормативно-правової бази, в якій наявні колізії щодо неправомірного ухилення від законів; надмірно бюрократизований державний апарат, наявність розширеного штату з необґрунтовано широким колом повноважень; реформи є декларативними, їх проводять непослідовно й часом відкрито зволікають із реалізацією окремих положень; непрозорість процесів роздержавлення власності; криміналізовані економічні відносини; спеціально створені органи з протидії корупції здійснюють пасивну діяльність стосовно притягнення до відповідальності винуватців корупційних діянь; у суспільстві поширена думка, що органи влади корумповані, а будь-які прийняті ними політичні та державні рішення є непрозорими; кримінальні угруповання намагаються вирішити власні проблеми за допомогою посадовців державного апарату; нестабільний інвестиційний клімат; відсутні сприятливі умови для ведення бізнесу, значний податковий тиск на суб'єкти господарювання.

Варто звернути увагу на перелік пріоритетів розвитку для України, що виявлені на основі аналізу кращого зарубіжного досвіду щодо протидії корупції, серед яких необхідно: впровадити антикорупційну просвіту, покликану розвинути громадянську свідомість та поширити укр. негативне сприйняття явища корупції у суспільстві, реалізуючи різноманітні антикорупційні освітні програми та проекти; інституції громадянського

суспільства мають бути в авангарді, обов'язково включатися до рад наглядового та дорадчого характеру при будь-якому владному органі, силовому міністерстві та спеціалізованій антикорупційній установі, громадські організації мають здійснювати моніторинг та аудит політики антикорупційного спрямування, обов'язкову попередню експертизу, націлену на нормативно-правові та державно-управлінські акти; превентивні та заохочувальні антикорупційні заходи мають переважати над репресивними, одночасно більш інституційно незалежною, професійнішою та ефективнішою має ставати діяльність працівників органів протидії корупції, щоб створити умови, за яких настання відповідальності буде невідворотним для кожного корупціонера – попри їхню приналежність до певної партії, місце у певних політичних чи владних елітах тощо; легалізувати (за прикладом США) інститут лобізму як на рівні центру, так і на локальному рівні, завдяки чому має нівелюватися корупційна складова в структурах представницького (виборного) характеру як на рівні держави, так (що більш критично) і на місцях, адже завдяки офіційному лобізму висвітлиться спектр реальних інтересів, які мають відповідні політичні і бізнесові актори, більш відкритим і прозорим стане публічне управління; ширше залучити Інтернет-ресурси та створити інтерактивні сайти оперативного реагування на інформацію про корупційні діяння представників державної влади від громадян.

Слід визнати, що кандидатська дисертація Паутова В.О. є самостійним і структурно завершеним дослідженням, що характеризується єдністю змісту й, безперечно, має постульовану саме автором науково-теоретичну та практичну цінність. Наукові висновки і теоретичні положення дисертаційної роботи фактично доведені до рівня конкретних пропозицій і практичних рекомендацій для використання в галузі державного управління.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Наукові результати дисертаційного дослідження опубліковано в одинадцяти наукових працях, зокрема в 5 статтях у наукових фахових виданнях з державного управління, 1 публікація в іноземному виданні та 5 тез доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Основні положення дисертаційного дослідження були презентовані та обговорені на: Міжнародній науково-практичній конференції «Напрями вдосконалення механізмів державного управління в умовах сучасних реформаційних процесів» (м. Запоріжжя, 2019 р.), круглому столі до Дня захисника Вітчизни «Роль держави та громадського сектору в соціальній адаптації переміщених осіб із зони агресії РФ та учасників ООС (АТО)» (м. Київ, 2019 р.), міжнародній науково-практичній конференції «Інституційні трансформації ринку праці в умовах євроінтеграції» (м. Київ, 2019 р.), II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Форум прямої демократії» (м. Київ, 2019 р.) та II науково-практичній конференції «Інноваційні пріоритети розвитку наукових знань» (м. Київ, 2020 р.).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Структурно дисертаційна робота складається зі

вступу, трьох розділів, висновків та додатків, які системно розкривають основну мету дослідження. У дисертації автором чітко окреслені: мета, завдання, предмет і об'єкт дослідження. Автором проаналізовані та використані нормативні документи, дані статистичних довідників, інформаційно-аналітичних бюлетенів, монографії, довідкова література, включаючи зарубіжну, численні публікації у вітчизняних та зарубіжних виданнях, рекомендації міжнародних експертів, офіційні публікації міжнародних інститутів та організацій. Дисертант достатньо виважено і критично оцінює погляди різних дослідників, аргументовано доводить власну позицію. Висновки та пропозиції сформульовані чітко і повністю передають зміст основних результатів проведеного наукового дослідження. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації у повному обсязі розкриті й обґрунтовані в тексті дисертації. У цілому дисертація Паутова В.О. «Протидія корупції як структурна складова національної безпеки України» за своїм змістом та одержаними результатами відповідає паспорту спеціальності 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Дисертаційне дослідження на тему «Протидія корупції як структурна складова національної безпеки України» виконано на високому науково-теоретичному рівні. Водночас, оскільки окремі його положення з дискусійними, що пов'язано з означенням дисертантом власної позиції окремих досліджуваних проблем, слід зробити певні уточнення, застереження та рекомендації з метою подальшого вдосконалення досліджуваної проблематики.

1. У підрозділі 1.1 «Сутність та зміст основних понять у сфері протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки» автор наводить прогнозовані наслідки розповсюдження явища корупції. Незрозумілим залишається, чому автор наводить поняття «прогнозовані», адже перелічені аспекти спостерігаються вже сьогодні у державному житті.

2. У підрозділі 1.2. «Концептуальні основи формування системи забезпечення національної безпеки» автор наводить думку, що «національну безпеку перестали розуміти як виключно військово-політичну, коли закінчилася Друга світова війна. Починаючи з другої половини ХХ ст., найважливіша тенденція політики нацбезпеки стала полягати у тому, щоб посилити увагу до факторів, якими обумовлюється міжнародна конкурентоздатність національної економічної системи». Що мається на увазі?

3. У підрозділі 1.2. «Концептуальні основи формування системи забезпечення національної безпеки» автор зазначає, що «у держав із перехідною економікою розвиток системи національної безпеки – це одне з нагальних проблемних питань як з огляду на її концептуальне обґрунтування, так і на її практичну реалізацію». На якому етапі, на думку автора, знаходиться реалізація даного процесу у сучасній Україні?

4. У підрозділі 2.3. «Проблеми функціонування органів протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки України» автор висловлюється у негативному контексті щодо впровадження електронних декларацій. Не до кінця зрозумілою залишається позиція автора щодо цього питання, адже існує багато переваг у впровадженні вищенаведеного контролю.

Проте відзначені недоліки мають, в основному, дискусійний характер, не є принциповими та не знижують загальний теоретичний і практичний рівень дисертаційного дослідження. Наведені зауваження та пропозиції є здебільшого рекомендаційними і не знижують високої оцінки наукового доробку дисертанта.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання кандидата наук. Дисертаційна робота Паутова Вадима Олексійовича на тему: «Протидія корупції як структурна складова національної безпеки України» є завершеним, цілісним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, рівнем новизни, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів відповідає вимогам пп. 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013р. №567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку.

Офіційний опонент:

Кандидат наук з державного управління,
полковник Збройних Сил України

I.I. Савка

*Згідно з оригіналом:
ТВО Державного управління
відділу об'єднаного штабу В/У А0135
підполковник Збройних Сил України*

